

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 5 Sayı: 22 Volume: 5 Issue: 22

Yaz 2012 Summer 2012

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KRAKOW DOĞU ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ KÜTÜPHANESİNDEKİ ESKİ HARFLİ TÜRKÇE ESERLER

"TURKISH BOOKS WRITTEN IN OTTOMAN ALPHABET IN THE LIBRARY OF KRAKOW ORIENTAL STUDIES INSTITUTION"

Ewa SIEMIENIEC-GOŁAŚ*
İsmail AVCI**

Özet

Krakow, Orta Avrupa'da Türkolojinin önemli merkezlerinden biridir. Bölgenin en eski üniversitelerinden Jagiellonian Üniversitesi (kuruluşu 1364) bünyesinde 1919 yılından bu yana Türkoloji bölümü hizmet vermektedir. Doğu Araştırmaları Enstitüsü içinde yer alan yaklaşık yüz yıllık geçmişe sahip bölümün buradaki varlığı, enstitü kütüphanesinin de Türkolojiye dair eserler bakımından zenginleşmesine vesile olmuştur. Bu çalışmada söz konusu kütüphanedeki eski harfli Türkçe eserler üzerinde durulmuştur. Bunun için girişte önce enstitü ve bölümün tarihçesi verilmiş, daha sonra kütüphane tanıtılmıştır. Kütüphanede Osmanlı yadigarı yazma eserlerle çoğunluğu tarih ve edebiyat konulu nadir basma eserler de yer almaktadır. Çalışmada 8 yazmayla 53 basma eser tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Krakow Doğu Araştırmaları, Türkoloji, Eski Harfli Türkçe Eserler.

Abstract

Krakow is an important center for Turkology in mid-Europe. Jagiellonian University, one of the oldest in the region (est. 1364), has had Oriental studies since 1919. Therefore, the library of the Oriental Studies Institute has quite rich collection of different works concerning Oriental languages, among others the Turkish language. This study focuses on the Turkish works written in the Ottoman-Turkish collected in this library. The study begins with the short history of the Krakow oriental studies then the library has been introduced. In the library there are some manuscripts from Ottoman times together with printed works on history and literature. In this study 8 manuscripts and 53 printed works have been reviewed.

Keywords: Krakow Oriental studies, Turkology, Turkish Works Written in Ottoman Turkish.

Giriş

19. yüzyılda Avrupa'da hız kazanan Doğu araştırmalarının bir uzantısı olarak Polonya'nın bağımsızlığını kazanmasından bir yıl sonra, 1919'da Krakow Jagiellonian Üniversitesinde Doğu Dilleri Bölümü (Katedra Filologii Orientalnej) kurulmuştur. Kurucu başkanlığını Arap ve Fars dili, edebiyatı ve tarihi uzmanı olan ve aynı zamanda iyi bir Türkolog olarak bilinen Prof. Dr. Tadeusz Kowalski'nin (1889-1948) yaptığı bu bölüm, üniversitenin kuruluşunun 600. yılı olan 1964 yılında enstitüye dönüştürülmüş ve Doğu Dilleri Enstitüsü (Instytut Filologii Orientalnej) adını almıştır. Bugünkü yapılanmaya göre söz konusu birim,

* Prof. Dr., Jagiellonian Üniversitesi, Doğu Araştırmaları Enstitüsü Türkoloji Bölümü.

** Arş. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

Doğu Araştırmaları Enstitüsü (Instytut Orientalistyki) adıyla, 2005 yılında kurulan Filoloji Fakültesi (Wydział Filologiczny) bünyesindeki 10 enstitüden biri olarak hizmet vermektedir. Enstitüde, Türkoloji Bölümünden başka Arapça, Farsça, Hintçe, Japonca ve Sinoloji, Orta Asya ve Sibirya Dilleri, Dil Bilimi, Doğu Kaynakları ve Nümismatik ile Avrasya Disiplinlerarası Araştırma Bölümleri bulunmaktadır.

Polonya, Türkoloji çalışmalarının hem en eski hem de en yoğun olduğu merkezlerden biridir. Bugün Polonya'da Krakow (Jagiellonian Üniversitesi), Varşova (Varşova Üniversitesi) ve Poznan (Adam Mickiewicz Üniversitesi) şehirlerinde Türkoloji bölümleri mevcuttur. Wrocław Üniversitesi bünyesinde açılan Türkoloji Bölümü ise kısa bir süre hizmet vermiştir.¹

Krakow Türkolojisinin faaliyetleri, Prof. Kowalski'nin kurduğu Doğu Dilleri Bölümünün açılmasıyla başlar. O dönemde Arapça ve Farsçayla birlikte kürsü olarak hizmet veren Türkoloji, Doğu Dillerinin enstitüye dönüştürülmesiyle bağımsız bir bölüm hâline gelmiştir. Türkoloji Bölümünün başkanlığını, kurulduğu 1919 yılından 1948 yılına kadar Tadeusz Kowalski yürütmüştür. Kowalski'den sonra Marian Lewicki (1908-1955), Włodzimierz Zajączkowski (1914-1982) ve Jan Ciopinski görev yapmıştır. 2000 yılından bu yana ise bölüm başkanlığını Prof. Dr. Ewa Siemieniec-Golaś yürütmektedir. Türkoloji Bölümünün eğitim süresi 5 (3+2) yıldır. 3 yılın üzerine 2 yıl daha devam eden öğrenciler hazırladıkları tezle yüksek lisans derecesi almaktadırlar. Bölümde ayrıca doktora programı da yürütülmektedir. Bölümün beş yıllık programında Türkçe gramer, pratik Türkçe, Türk dili tarihi, Türk dili diyalektolojisi, eski Türkçe, Türk edebiyatı ve tarihi, Osmanlı Türkçesi ve edebiyatı, genel dil bilim, edebiyat kuramı ve çeviri, etimoloji, çeviri problemleri, Türk halk kültürü, kültürel antropoloji, İslam dini, felsefe tarihi, bilgi teknolojisi, Ortadoğu paleografyası, Almanca, Arapça, Farsça, İngilizce, Latince, Başkurtça, Yakutça gibi dersler bulunmaktadır. Okutulan dersler daha çok dil ağırlıklı derslerdir.

Krakow Türkolojisinin tarihine bakıldığında gerek dil ve edebiyat gerekse tarih ve kültürel konulardaki akademik çalışmaların Türk dünyasının hemen her bölgesiyle ilgili olduğu görülür. Türkiye Türkçesi dışında Altayca, Başkurtça, Çuvaşça, Dolganca, Gagavuzca, Karaçay-Balkar dili, Karayca, Tatarca, Yakutça, Balkan ağızları gibi Türkçenin farklı bölgelerindeki lehçe, şive ve ağızları üzerine araştırmalar yapılmaktadır. Türk diliyle ilgili bu çalışmalar dışında Osmanlı edebiyatı, Tanzimat Dönemi ve modern Türk edebiyatı, Kıbrıs edebiyatı ve Türk dillerinin konuşulduğu farklı bölgelerinden derlenmiş metinlerle ilgili çalışmalar dikkati çekmektedir. Araştırmacılar bu çalışmalarını, Doğu Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde yayımlanan *Studia Turcologica Cracoviensia*, *Studia Etymologica Cracoviensia*, *Folia Orientalna* gibi dergilerde yayımlayabilmektedir (Zajączkowski, 1983: 21-4; Yakar, 2007b: 714-5; Siemieniec-Golaś, 2011: 49-52).

---

¹ Varşova Üniversitesi Doğu Dilleri Enstitüsünün kuruluşu 1932 yılına rastlar. Ancak o dönemde enstitüde Türkoloji bölümü yoktur. Türkoloji, 1935 yılında "kürsü" olarak aslen bir Karaim Türk'ü olan Prof. Dr. Ananiasz Zajączkowski (1903-1970) tarafından kurulmuştur. Enstitü binasının bombalanması sebebiyle II. Dünya Savaşı sırasında öğretime ara verilmiştir. Bu süreçte Krakow Türkolojide ders veren Zajączkowski, savaş sonrası Varşova'ya dönmüş ve Türkolojiji tekrar faal hâle getirmiştir. Türkoloji Kürsüsü, 1948-49 öğretim yılından sonra müstakil bir "bölüm" olarak hizmet vermeye başlamıştır. Prof. Zajączkowski bölümün kuruluşundan 1970 yılına kadar başkanlığını yürütmüş, ondan sonra bu görevi Prof. Dr. Jan Reychman ve Prof. Dr. Tadeusz Majda üstlenmişlerdir (Tryjarski, 1983: 25-34; Kaim, 2006: 6-7; Yakar, 2007a: 181; 2007b: 714). Krakow ve Varşova dışında Türkoloji bölümlerinin olduğu iki merkez daha vardır. Bunlardan Wrocław Üniversitesi Doğu Araştırmaları Enstitüsü bünyesinde açılan Türkoloji Bölümü 1946 yılında öğretime başlamış, 5 yıl sonra kapanmıştır. Bölümde Varşova'dan gelen Ananiasz Zajączkowski ders vermiştir. 5 yıllık bu kısa süre içinde Türkoloji bölümünde bir yüksek lisans bir de doktora tezi hazırlanmıştır (Yakar, 2007a: 181; 2007b: 714). Poznan'da Adam Mickiewicz Üniversitesi bünyesinde bulunan Türkoloji Bölümünün tarihi ise oldukça yenidir. Bununla birlikte Doğu Dilleri Bölümünde Türkoloji araştırmaları 1982'de başlamış ve birçok bilimsel çalışma yapılmıştır. Türkoloji, Çağdaş Dil ve Edebiyat Fakültesinin yirmi dört ana bilim dalından biri olan Doğu Dilleri Bölümü (Türkçe, Moğolca ve Korece) içinde yer alır. Prof. Dr. Henryk Jankowski tarafından kurulan Türkoloji, 2002-03 öğretim yılından itibaren hizmet vermeye başlamıştır (http://www.staff.amu.edu.pl/~othon/to_turkologii.php).

1. Krakow Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi

Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesinin ne zaman ve nasıl kurulduğuna dair kesin bir kayıt yoktur.² Ancak ilk kataloglama çalışmalarının 1921 yılında başladığına bakılırsa 1919'da Doğu Dilleri Bölümünün kurulmasından 2 yıl sonra bölüme ait bir kütüphane oluşturma çabalarının başladığı söylenebilir. Hatta kataloglama çalışmaları için belli miktarda kitabın zaten mevcut olması gerektiği düşünülürse bölümün kurulduğu tarihte seminer kitaplığı şeklinde, küçük de olsa bir kütüphanenin varlığı kabul edilebilir.³

Kütüphane ilk olarak eski Krakow Bilimler Akademisinin bulunduğu binada hizmet vermeye başlamıştır. Şu anki bulunduğu enstitü binasına ise 1964 yılında taşınmıştır. Kütüphaneye tahsis edilen 120 metrekarelik alan, kitapların bulunduğu bir ana salon, kütüphane çalışanlarına ayrılan bir oda ve bu ikisi arasında kalan 8 kişilik okuma salonundan oluşmaktadır. Ancak kütüphane için ayrılan alanın yetersizliği nedeniyle koridora konulmuş dolaplarda ve bitişikteki başka bazı odalarda da kitapların bir bölümü muhafaza edilmektedir. Enstitü kütüphanesinin bu ana kısmı dışında Japonca kitapların bulunduğu ayrı bir eki daha vardır. Enstitünün Japonca Bölümü de burada öğretime devam etmektedir.

Kütüphanenin kurulması ve geliştirilmesi sürecinde tıpkı bölümün kurulmasında olduğu gibi Tadeusz Kowalski'nin büyük emeği vardır. II. Dünya Savaşı sırasında bir süre Jagiellonian Üniversitesi merkez kütüphanesinde çalışan Kowalski, kütüphane için başka ülkelerden kitaplar getirtmiş, bu eserlerin bir kısmını Doğu Dilleri Bölümünün kütüphanesine aktarmıştır. Bunun yanında kütüphanedeki eserlerin önemli bir kısmını farklı yerlerden temin edilen bağışlar oluşturur. Enstitü bünyesinde çalışan akademisyenlerin şahsi kütüphaneleri ya bizzat kendileri ya da ölümlerinden sonra aileleri tarafından kütüphaneye verilmiştir. Örneğin enstitünün kurucusu Türkolog Prof. Kowalski kütüphanenin ilk bağışçılarından olmuştur. Yine Türkologlardan Włodzimierz Zajaczkowski ve Zygmunt Abrahamowicz (1923-1990), Arap dili alanında çalışan Tadeusz Lewicki (1906-1992), yine Arap filolojisini bitiren fotoğrafçı, yönetmen, senarist Wiesław Tomaszewicz (1924-2009), Fars dili alanında çalışan Franciszek Machalski (1904-1979), Władysław Dulęba (1920-1987) ve Wojciech Skalmowski (1933-2008), Afrika dilleri uzmanı Roman Stopa (1895-1995) ile Hindolog Tadeusz Bronisław Pobożniak (1910-1991) bağışlarıyla kütüphaneyi zenginleştiren akademisyenlerdir. Bu eserler, bağışçıların adıyla ayrı bir kitaplık olarak değil, genel katalog içinde muhafaza edilmektedir. Kütüphaneye yapılan bağışlar günümüzde de devam etmektedir. Bu şekilde özellikle Japonya'dan gelen eserlerle Japonca kitaplığı oldukça genişlemiştir. Türkiye'den de zaman zaman bağışlar yapılmaktadır. Örneğin, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından daha önceki yıllarda yapılanlara ek olarak, "Her Ülkeye Bir Türkiye Kitaplığı" projesi kapsamında 2009 yılında toplu bir bağış yapılmıştır. Türkiye Diyanet Vakfı da yakın zamanda kitaplar göndermiştir. Ayrıca enstitü bünyesinde çeşitli bölümlerde görev yapan akademisyenlerin yayınları da kütüphaneye gelmektedir. Böylece kütüphane zaman içinde hem bireysel hem de toplu bağışlar ve satın alınan kitaplarla oldukça zenginleşmiştir.

Kurulduğu ilk dönemlerde kütüphanede, enstitüde çalışan asistanlar görev yapmışlardır. Daha sonra aslen arkeolog olan bir kütüphaneci görevlendirilmiştir. Şu anki kütüphane şefi ise bir Türkologtur. Kütüphanede hâlen ikisi tam zamanlı dört kütüphaneci çalışmaktadır.

² Enstitü kütüphanesinin tarihiyle ilgili daha önce yapılmış bir çalışma yoktur. Buradaki bilgiler, kütüphanede yapılan araştırmalara ve kütüphane sorumlusu Grażyna Jurendt-Paruk ile Bożena Kaczmarczyk'ın verdiği bilgilerle dayanmaktadır. Bu vesileyle kendilerine teşekkür ederiz.

³ Kütüphane defterine (Defter I [1-932 arası eserler], s. 1) ilk kaydedilen eser, Or. II 1 katalog numaralı Gotthold Weil'in 1917 yılında Berlin'de yayımlanan *Grammatik der Osmanisch-Türkischen Sprache* adlı eseridir. Kayıt tarihi 19 Şubat 1921'dir. Ancak defterdeki katalog numarasıyla eser üzerindeki numara örtüşmemektedir. Eser üzerindeki numara Or. II 49'dur.

Kütüphanede Arapça, Bengalce, Çince, Ermenice, Farsça, Hintçe, Japonca, Korece, Peştuca, Rusça, Sanskritçe, Tacikçe, çeşitli lehçe ve şiveleriyle Türkçe, Urduca ve daha birçok dilde eser vardır. Aynı zamanda söz konusu bu dilleri konu alan Almanca, Fransızca, İngilizce, Lehçe gibi Batı dillerinde yazılmış eserler de mevcuttur. Tam bir rakam vermek mümkün olmamakla birlikte Arapça veya bu dile ait araştırmalardan oluşan farklı dillerdeki eserler diğerlerine göre çoğunluktadır. 2010 yılı sonuna göre kütüphanede 56000 kitap ve 8500 dergi vardır. Ayrıca mikrofilm, CD, eski eserler vs. materyallerin sayısı ise yaklaşık 6000 civarındadır. 2010 yılı istatistiklerine göre kütüphaneye 1000 kitap, 48 dergi gelmiştir. Kitaplardan 152'si kütüphanenin imkânlarıyla satın alınırken diğerleri bağış yoluyla temin edilmiştir. Şu anda kayıtlı 800 okuyucu/üye ve 780 de özel okuyucu/üye (kurumlar vs.) mevcuttur. Araştırmacıların 2010'da faydalandığı kitap sayısı 8000 civarındadır.

Kütüphanede bulunan eserler "Or. (Oriental)" kısaltmasıyla numaralandırılmış (Or. 3830 gibi) ve kataloglara bu şekilde kaydedilmiştir. İlk zamanlarda kaydedilen bazı eserlere ise "Or. I", "Or. II", "Or. III" şeklinde (Or. II 32 gibi) numara verilmiştir.

Kütüphane katalogları kart katalogu ve online katalogdan oluşmaktadır. Kart katalogu iki şekilde düzenlenmiştir. İlk alanlara (Türkoloji, Hindoloji, Farsça, vs.) ve daha sonra yazar adlarına göre, ikincisi ise doğrudan yazar adlarına göre. Online katalog ise üniversitenin merkez kütüphanesi olan Jagiellonian Kütüphanesi (Biblioteka Jagiellońska) üzerinden kullanılabilir. Ancak enstitü kütüphanesinde bulunan kitapların tamamı programa yüklenmediğinden sağlıklı bir tarama yapılamamaktadır. Kart katalogları da sorunludur. Zira kataloglarda adı geçtiği hâlde eserlerin bir kısmı kütüphanede bulunmamıştır. Diğer taraftan nadir de olsa kütüphanede mevcutken kataloglarda görünmeyen eserler de vardır. Katalogların ve eserlerin bu anlamda yeniden elden geçirilmeye ve düzenlenmeye ihtiyacı vardır. Ayrıca kütüphanenin daha geniş bir yere taşınması kullanılabilirliği açısından önemlidir.

Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Türkolojiyle ilgili önemli kütüphanelerden biridir. Krakow'un, Polonya'da Türkolojinin kurulduğu ilk merkez olması, gerek Türkiye'de gerekse Avrupa'da Türkolojiyle ilgili yapılan temel yayınların ilk dönemlerden itibaren bu kütüphanede toplanmasını sağlamış ve yıllar içinde ciddi bir birikime ulaşılmıştır. Özellikle Türkçenin farklı lehçe ve şiveleriyle ilgili çalışmalar noktasında kütüphanenin zengin olduğunu söylemek gerekir. Kütüphanedeki Türkolojiyle ilgili eserler dört grupta kataloglanmıştır. İlk grup kültür, sanat, din, felsefe, coğrafya, etnografya, sözlükler, dergiler ve haritalar, ikinci grup Türk dilleri, üçüncü grup edebiyat ve dördüncü grup tarih ve politika olarak sınıflandırılmıştır. Kataloglara göre Türkolojiyle ilgili eserlerin sayısı (Türkçe veya farklı dillerde) 7000'in üzerindedir. Bu eserler içerisinde eski harfli Türkçe eserler de mevcuttur.

2. Enstitü Kütüphanesinde Bulunan Eski Harfli Türkçe Eserler

Polonya kütüphanelerinde bulunan el yazması eserler üzerinde daha önce Halil İbrahim Yakar tarafından önemli bir çalışma yapılmıştır. Yakar'ın bu çalışmasında Gdansk, Krakow, Poznan, Szczecin, Varşova ve Wrocław şehirlerindeki 16 farklı kütüphanede bulunan 162 yazma eser tanıtılmıştır. Buradaki bilgilere göre yazma eserler bakımından en zengin kütüphane 109 yazmayla Wrocław Üniversitesi Kütüphanesidir. Yakar, tanıttığı yazma eserlerin Polonya'da bulunma nedenlerinin farklı olduğunu söyler: "*Batı Avrupa'nın çoğu kütüphanelerinde bulunan Osmanlı mirası yazmaların orada bulunma nedeni ile Polonya'daki yazmaların varlıkları oldukça farklıdır. Söz konusu yazmalar, Lehistan'dan Osmanlı ülkesine değişik zamanlarda seyahat eden kişilerle, Osmanlı'da resmî görevlerde bulunan kişiler tarafından Lehistan'a getirilmiş olup hâlen 16 resmî ve özel kütüphanede korunmaktadır.*" (Yakar, 2009: 258).

Polonya'nın değişik şehirlerindeki kütüphanelerde olduğu gibi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesinde de eski harfli Türkçe eserler bulunmaktadır. Bunların bir kısmı yazma bir kısmı ise basma eserlerden oluşmaktadır. Yakar'ın söz konusu çalışmasında Krakow Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesinde bulunan 6 Türkçe yazma eser hakkında bilgi verilmiştir. *Lugat-ı Ferišteoğlu* ve *Niyâzi-i Mısırî'nin* risalelerinden oluşan *Risâle Mecmuası* ile bu sayı 8'e çıkmıştır ve yeni tespit edilen bu 2 eser diğer eserlerle birlikte aşağıda tanıtılmıştır.

Yazmalardan beşi dinî konuludur, ikisi divan, biri ise lügattir. Bu yazma eserler yanında kütüphanede 53 adet eski harfli Türkçe basma eser bulunmaktadır. Bunların önemli bir kısmı tarih kitaplarıdır. Diğerleri ise divan, hikâye, edebî yazılar, dergi, yıllık, askeri eserler, ders kitabı, genel kültür, bibliyografya ve dinî konulu eserlerdir.⁴

a) Yazma Eserler

1. Or. 3830

Lugat-ı Ferišteoğlu, Abdullatif ibn Melek, 20 vr., 15 st., 20x13 (16,5x7,5) cm, nesih, manzum. Yazma sarı deri kapaklı, harekeli, kırmızı cetvelli, başlıklar kırmızıdır. Sayfalara sonradan numara (39 s.) verilmiştir. Ferišteoğlu adıyla meşhur olmuş Abdullatif ibn Melek tarafından 1392 yılında torunu Abdurrahman için yazılmış ilk Türkçe-Arapça manzum lügattir.

2. Or. 4055

İslam Tarihi, Din Hakkında Bilgiler, 169 vr., 25 st., 24,5x14 (18,5x7) cm, nestalik, mensur. Buket şemseli, müklepli. Eser baştan eksiktir. Yer yer Farsça ve Türkçe şiirler vardır. Hicretin ilk yıllarında gerçekleşen önemli olaylar, Bedir gazası, Mekke'nin fethi, Hz. Osman'ın evliliği, Hz. Ali'nin doğumu, bazı ayetlerin nüzülü, şarabın yasaklanması, Hz. Peygamber'in değişik hükümdarlara gönderdiği mektuplar vs. hakkındadır.

3. Or. 9096

Risâle Mecmuası, 18 vr., 16 st., 21,5x13,5 cm, rik'a, mensur/manzum. Başlıklar ve ayet, hadis gibi belli yerler kırmızı, ciltsiz. Mecmuada Niyâzi-i Mısri'ye ait iki risale ile dualar vardır. 1b-14a'da Risâle-i Hasaneyn olarak bilinen *Risâle-i Hazret-i Mısri* (mensur), 14a-18a'da *Risâle-i Der-Hakk-ı Devr* (mensur/manzum), 18a-b'de Muharrem ayının onuncu günü gün doğmadan okunacak iki dua vardır.

4. Or. 9097

Kitâb-ı Hikâyât, 44 vr., 15 st., 20,5x14,5 cm, sülüs, mensur. Kahverengi deri kapaklı, yıpranmış, tamir görmüş. Bazı yerler okunamıyor. İlk varakta fihrist var. Toplam kırk hikâye anlatılır. Hikâyeler Ebû Hanîfe, Ebû Yûsuf, Hazret-i Ömer, İbrahim Edhem, Süleyman Peygamber, İsa Peygamber vs. gibi dinî konuludur.

5. Or. 9210

Kitâb-ı Sâ'atnâme, Hibetullah İbni İbrahim, 94 vr., 15 st., 22x15 (16x10,5) cm, sülüs, mensur, sene 1175. Ebrulu karton kapak, kenarlar mavi cetvelli. Başlıklar, ayet ve hadisler mavi, kırmızı. Sayfalar numaralı (187 s.). Zaman mefhumunu dinî açıdan ele alan eserin ilk sayfasında, "ahbârdan, acâyip ahvâlden ve geçmiş kazıyelerden" bahsedildiğinden, bunların okuyuculara ibret olacağından söz edilir. Ayrıca eser hazırlanırken başka kitaplardan faydalandığı da ifade edilmiştir.

6. Or. 46591

Kitâb-ı Hulviyyât-ı Sultânî, Ebu'l-Hasan İsmail bin İbrâhîm bin İsfendiyâr bin Bâyezîd bin Âdil bin Emîr Yakûb bin Şemsüddin Yaman Çandar, 386 vr., 19 st., 21x15,5 (15x9,5) cm, nesih, mensur, müstensih Hacı Hüseyin bin Devlethân. Kahverengi deri cilt, şemseli, yıpranmış. Başlıklar ve cetvel kırmızı. 1a'da çeşitli tarihler vardır, 1b boştur. 2a'da eserin adı ve hemen altında Muhammed Hasib ibni İbrahim bin Mustafa'ya ait 1236 tarihli temlik kaydı vardır, 2b boştur. 3a-6a varakları arasında fihrist vardır. Eser 6b-383b arasındadır. 384a-385a arasında tarihler, 385b-386a arası boş, 386b'de yine tarihler vardır. Eserin 70a-211b varakları arası koptuğundan eksiktir. İslam fıkıyla ilgili bir eserdir.

7. Or. 46657

Külliyat (Dîvân-ı Fuzûlî, Dîvân-ı Fitnat Hanım, Dîvân-ı Hâtem), 166 vr., 17 st., 23x16,5 (15x9,5) cm, nestalik. Bez kaplı karton kapaklı, müklepli. Kırmızı cetvelli, başlıklar kırmızı.

⁴ Eser künyeleri yazma eserlerde, eser adı, müellif, varak ve satır sayısı, ebatlar, yazı çeşidi, mensur/manzum oluşu, istinsah yılı, müstensih sıralamasıyla verilmiştir. Basma eserlerde ise müellif, eser adı, cilt bilgisi, nâşir, basıldığı matbaa, basım yeri, basım yılı, sayfa sayısı şeklindedir. Eserlerle ilgili verilmesi gereken başka bilgiler varsa bu künyelerden sonra eklenmiştir.

Serlevhalar altın yaldızlı. *Dîvân-ı Fuzûlî* yazmanın 1b-74b, *Dîvân-ı Fitnat Hanım* 81b-107a, *Dîvân-ı Hâtem* ise 109b-166b varakları arasındadır. Diğer varaklardan bazıları boştur (75a, 78a, 79a-81a, 107b-109a), bazılarında ise başka şiirler (75b-77b, 78b) vardır. *Dîvân-ı Hâtem*'in bulunduğu son kısım eksik olmalıdır.

8. Kayıtsız (Numara yok)

Hayretî Dîvânı, 130 vr., 19 st., 22x15 cm, talik. Kahverengi deri kapaklı, şemseli, yıpranmış. 1a'da Türkçe ve Arapça şiirler vardır. *Dîvân*, 1b-128b varakları arasındadır. 128b'de *Dîvân*'dan hemen sonra salât-ı hâcet hakkında bilgi, 129a-130a arasında ise başka şiirler kayıtlıdır.

b) Basma Eserler

1. Or. 62

Hersekli Ârif Hikmet Beg, *Külliyât-ı Âsâr I, Dîvân*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1334, 296 s. Eser "*Âsâr-ı Müfide Kütüphanesi*" serisinde basılmıştır. Başta, Hersekli Ârif Hikmet Bey'in bir resmi ve takip eden sayfada el yazısıyla "âyineyi" redifli gazeli vardır. Eserin bastırılmasına önyak olan İbnülemin Mahmûd Kemâl eser için "Hersekli Ârif Hikmet Beg" başlıklı 76 sayfalık uzunca bir mukaddime yazmıştır. Şiirlerin bitiminden sonra İbnülemin'in Süleyman Paşa ve Bursalı Mehmed Tâhir Bey'e teşekkürü ve 4 sayfadan oluşan "*Âsâr-ı Müfide Kütübhanesi*"nin çalışmalarından bahseden bir kısım bulunmaktadır.

2. Or. 167

Osman Şevkî, *Yeni Usûl Ta'lîm-i Kırâ'at, Ma'lûmât-ı Müfide ve Fazâ'il-i İnsaniyye*, Matbaa-i Hayriyye, Dersaadet, 1328, 288 s. Eser dördüncü sınıf öğrencileri için hazırlanmış musavver bir ders kitabıdır. İç kapakta eserin niçin hazırlandığını anlatan şu paragraf vardır: "*Ümîd-i istikbâl-i millet olan evlâd-ı vatanın tevîn-i efkâr ve tehzîb-i ahlâkına hâdim ve kendilerini Osmânî unvân-ı celîline lâyık meziyyât-ı cemîle ve fazâ'il-i ahlâkiyye ile tezyîn maksadına müteveccih eş'âr ve edebiyât, kelâm-ı kibâr ve terâcim-i ahvâl, nasâyih-i ahlâkiyye, hikâyât-ı târîhiyye ve zirâ'at, ticâret ve sanâyi' ile fûnûn hakkında ma'lûmât-ı lâzimeyi câmi' olmak ve fikr-i meşrûtiyyet ve ma'deleti etfâl-i vatana ta'lîm eylemek üzere vücûda getirilmiş mükemmel resmlerle müzeyyen bir eser-i nevîndir.*".

3. Or. 1088

Emel Mecmuası, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 16, 17, 19, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38-39, 40-41, 42-43, 44-45, 46-47. sayılar. *İlmî, edebî, ictimâî, iktisâdî ve siyâsî* bir hüviyetle ilk sayısı 1 Kanun-ı Sani 1930'da çıkan ve Kırım Türklerinin yayın organı olarak varlığını sürdüren derginin 1 Kanun-ı Evvel 1931 tarihinde çıkan 47. sayısına kadar olan kısmı mevcuttur. Ancak 8, 9, 10, 14, 15, 18, 20, 21, 23 ve 24. sayılar eksiktir.

4. Or. 2062

Sadr-ı Esbak Mustafa Kâmil Paşa, *Târîh-i Siyâsî, Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye*, 3 Cilt (Cilt 1, 48+329 s.; Cilt 2, 323+28 s.; Cilt 3, 233+24 s.), Matbaa-i Ahmed İhsân, 1327 H/1325 R. Eser, "*Te'sîs-i Devlet-i Aliyye'den Cennetmekân Sultân Abdülmecîd Hân'ın evâhir-i saltanatına kadar güzêrân eden zamâna aiddir.*".

5. Or. 2064

Necîb Âsım-Mehmed Ârif, *Osmanlı Târîhi*, Cilt 1, Matbaa-i Orhâniye, İstanbul, 1335, 5+638+3 s. Eser, mükemmel bir Osmanlı tarihi yazma niyetiyle kurulan *Târîh-i Osmânî Encümeni* tarafından neşredilmiştir. "*Medhal ile bidâyet-i zuhûr-ı Osmâniyân'ı ve ahd-i Osmân Hân Gâzî'yi muhtevidir.*".

6. Or. 3531

Sâlnâme-i Nezâret-i Hâriciyye, Matbaa-i Ebuzyiyâ, Konstantiniye, 1302, 4+630 s. Eser, "*1302 sene-i kameriyyesine müsâdif 1301 sene-i şemsiyyesi için tertîb olunmuştur.*". Sonda 8 harita, yabancı ülkelerin nişanlarını ve bandıralarını gösteren 2 resim vardır.

7. Or. 3577

Köprülüzâde Mehmed Fuâd, *Türk Edebiyyâtında İlk Mutasavvıflar*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1918, 446+16 s. Fuat Köprülü'nün meşhur eseridir. Eserin sonuna 12 sayfalık farklı

makamlarda ilahiler ve bunlara ait notalar, 2 sayfalık Yesevî ve Zengî Ata silsileleri, Yesevî camisi ve türbesi ile Yesi şehrine ait 2 resim eklenmiştir. Aynı eser Or. II 9 numarada da kayıtlıdır.

8. Or. 3872

Kırımî el-Hâc Abdulgaffâr, *Umdetü't-Tevârih*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1343, 207 s. Genel bir tarih kitabı olmanın yanında Kırım Hanlığı tarihinden de bahseden ve *Umdetü'l-Ahbâr* adıyla da bilinen eser, *Türk Târîh Encümeni Mecmuası*'nın ilavesi olarak Necîb Âsım tarafından bir medhal ve ilavelerle neşredilmiştir.

9. Or. 3908

Mütercim Ahmed Âsım, *Âsım Târîhi*, Cilt 1, Cerîde-i Havâdis Matbaası, İstanbul, 260 s. Antepli Mütercim Ahmed Âsım'ın 2 ciltlik tarihinin ilk cildir.

10. Or. 5119

A. F., *Kerem İle Aslı*, tâb' ve nâşiri Kitapçı Seyyid, Cemâl Efendi Matbaası, İstanbul, 1305, 111 s. Eser, Tanzimat'tan sonra *Kerem İle Aslı*'yı bir tiyatro mevzuu olarak ele alan ilk metindir. Eserin baş kısmında "Eşhâs" başlığı altında tiyatro metninde yer alan şahıslar sıralanır.

11. Or. 5206

Mehmed Emîn, *Ta'rîf-i Ümem*, Matbaa-i Osmâniyye, Dersaadet, 1308, 68+2 s. Avustralya, Papular, Polinezya, Eskimolar, Amerika Vahşileri, Zenciler, Senegambiyalılar (Senegal), Sudanîler, Habeşiler, Yamyamlar, Araplar, Hindliler, Çinliler vs. milletlerden bahseden musavver bir eserdir.

12. Or. 5218

Yakûb Kadri, *Nur Baba*, ikinci tab', tâb' ve nâşiri Orhâniye Matbaası, İstanbul, 1339/1923, 226+2 s. Sonda Orhâniye Matbaası'ndan çıkan eserlerin tanıtımı vardır.

13. Or. 5392

Üdi Cevdet Beğ, *Mecmu'a-i Elhân*, Orhâniyye Matbaası, İstanbul, 1338, 219 s. Eser, râst, mâhûr, nihâvend, sûznâk, hicâzkâr, uşşâk, vd. makamlardaki güftelerden oluşan bir güfte mecmuasıdır. Ön kapakta Üdi Cevdet Beğ'in bir fotoğrafı vardır. Makamlara ait başlıkların bulunduğu sayfalar da resimlidir. Arka kapakta ise piyano başında bir kadın resmi yer alır. Eser sondan 13 sayfa eksiktir.

14. Or. 5422

H. Zeynallı, *Azerbaycan Atalar Sözü*, Azerbaycan Tetkik ve Tettebbu' Cemiyeti Neşriyyâtı, Baku, 1926, 234 s.

15. Or. 5451

Müslümanlara Mahsus Kurtulmak Yolu, 1329, 48 s. Eserin kapağı kopmuştur. Balkan savaşlarının hemen sonrasında yazılan eser, Balkanlarda kaybedilen yerleri, çekilen sıkıntıları, bu sıkıntılardan kurtulma yollarını, halkın yeniden canlanması gerektiğini vs. anlatır. Sonda "Selanikli Ayşe Hanım" başlıklı "olmuş bir vak'a" yer alır. Yer yer resimler vardır.

16. Or. 5868

Mehmed Raûf, *Kadın İsterse*, Hilâl Matbaası, Dersaadet, 1335, 191 s. Mehmed Raûf'un küçük hikâyelerden oluşan eseridir. Eserin sonuna müellifin orijinal bir resmi eklenmiştir.

17. Or. 5870

Râif Necdet, *Hayât-ı Edebiyye (1909-1922)*, Orhâniye Matbaası, İstanbul, 1922, 373 s. Râif Necdet, "Resimli Kitâb Musahabeleri", "Beş Sene Sonra" ve "Harb-i Umûmî ve Edebiyyât" başlıklı üç kısımdan oluşan ve içerisinde çeşitli yazıların bulunduğu eserini "*Dârülfünûn ve diğer mekâtib-i âliye talebesine ithâf*" etmiştir.

18. Or. 5916

İbrâhîm Peçevî, *Târîh-i Peçevî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1281/1864, 10+504 s. İbrahim Peçevî'nin, Kanunî Sultan Süleyman'ın 1520 yılında tahta geçişinden 1648 yılına kadar olan olayları anlattığı eserinin ilk cildir.

19. Or. 6031

Köprülüzâde Mehmed Fuâd, *Bugünkü Edebiyyât*, nâşiri İkbâl Kütübhânesi sâhibi Hüseyin, Cihân Birâderler Matbaası, İstanbul, 1342 (1924), 329 s. İçerisinde Türk edebiyatıyla ilgili yazıların bulunduğu "Millî Edebiyyât Mes'eleleri", "Eserler Arasında" ve "Mâziden Gölgele" başlıklı üç bölümden oluşan bir eserdir.

20. Or. 6060

Muhammed Hâlid, *Melikşâh İle Güllühân Hikâyesi*, Matbaa-i Yûsuf Ziyâ, Dersaâdet, sene 1340 H., 31 s. Sonda "ketebe Muhammed Hâlid, sene 1342 hicrî" kaydı vardır.

21. Or. 6061

Hikâye-i Tâhir İle Zühre, Emniyyet Matbaası, Dersaâdet, 1342, 64 s. Eser basit karton kapakta, iç kapakta sadece matbaa ismi yer almaktadır. Müellif Hüseyin Hüsnî olmalıdır.

22. Or. 6309

Meşhûr Köroğlu Hikâyesi, Ali Râif Efendi Matbaası, sene 1330 H., 15 s. Arka kapakta Köroğlu'nu at üstünde mızrağıyla tasvir eden bir resim yer alır. Müellif Süleymân Hilmî olmalıdır.

23. Or. 7518

Köprülüzâde Mehmed Fuâd, "Anadolu Beğlikleri Tarihine Aid Notlar", *Türkiyât Mecmuası*'nın 2. cildinden müstahrec, Millî Matbaa, İstanbul, 1926, 32 s.

24. Or. 7522

Köprülüzâde Mehmed Fuâd, "Harzemşâhlar Devrinde Bir Türk Lisancısı Muhammed bin Kays ve Eseri", *Türk Yurdu Mecmuası*'nın 26 numaralı Şubat nüshasından müstahrec, 4 s.

25. Or. 7526

Köprülüzâde Mehmed Fuâd, "Türk Klasik Edebiyyâtındaki Husûsî Nazım Şekilleri Tuvug", *Türkiyât Mecmuası*'nın ikinci cildinden müstahrec, Millî Matbaa, İstanbul, 1926, 24 s.

26. Or. 7527

Köprülüzâde Mehmed Fuâd, "Türk Edebiyatının Ermeni Edebiyatı Üzerindeki Tesirâtı", 19 s. Sondan bir miktar eksik olan eser, *İstanbul Dârülfünûn Edebiyat Mecmuası*'nda (Sene 2, Sayı 1, Mart 1338, Evkaf-ı İslâmiye Matbaası) yayımlanmıştır.

27. Or. 8095

Orta Ta'lîmi, Cilt 2, Bulak Matbaası, Mısır, 1253 H., 218+55 s. Eser, "orta" olarak adlandırılan ve bir tabur denilebilecek büyüklükteki askerî birliklerin eğitimi hakkındadır. Sonda 25 sayfadan oluşan talimle ilgili levhalar (resimler) vardır.

28. Or. 8096

Ta'lîm-i Süngü, Bulak Matbaası, Mısır, 1248/1832, 24+21 s. Eser, süngü taliminin yapılacağı meydanın seçilmesi, süngünün tutulması, kaldırılması, süngüyle hücum etmek, vs. konularda bilgiler verir. Metnin sonuna süngünün nasıl kullanılacağını gösteren 21 adet levha (resim) eklenmiştir.

29. Or. 22273

Mehmed Râşid, *Râşid Târîhi*, Cilt 3, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1282, 390 s. Eser toplam 6 cilttir, sadece 3. cilt mevcuttur. Bu ciltte 1115-1123 (1704-1712) senelerine ait olaylar anlatılmaktadır.

30. Or. 26792

Ukrayna, Rusya, Türkiye (Makaleler Mecmuası), Ukrayna Halâskâr Cem'iyyet-i İttihâdiyesi neşriyatı, Matbaa-i Hayriyye ve Şürekâsı, İstanbul, 1915, 72 s. Çoğunluğu Ukrayna ile ilgili

olmak üzere Rusya ve Türkiye'den de söz eden toplam 8 makale vardır. Başta "Nâşirler Tarafından" başlıklı bir mukaddime, en sonda ise Ukrayna haritası mevcuttur.

31. Or. 28209

Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, 2 Cilt (Cilt 1, 406+14 s.; Cilt 2, 192+5 s.), Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1333. Eserin ilk 2 cildinden 2 takım mevcuttur. Diğer takımın katalog numarası Or. III 11.

32. Or. 28216

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr*, 2. Cüz (4+245 s.) ve 2. Cüzün Tetimmesi (2+440 s.). Her iki cüzün başında da fihrist vardır. 2. cüz Hz. Şîs'in nübüvvetinden Hz. Yakûb ve Hz. Yûsuf peygamberlere kadar olan kısmı kapsar. Tetimme kısmında ise Hz. Yûsuf ve kardeşleri arasında geçen hadiselerden Hz. Peygamber ve ashabına kadarki dönem anlatılır.

33. Or. 28221

Ahmed Cevdet, *Târîh-i Cevdet*, Cilt 5, 1290, 456 s.; Cilt 6, Süleyman Efendi Matbaası, 1294, 318+7 s.; Cilt 7, Matbaa-i Âmire, 1288, 492+16 s.; Cilt 12, Matbaa-i Osmâniyye, 1301, 8+332 s. Ahmed Cevdet Paşa'nın 12 ciltlik eserinin 5., 6., 7. ve 12. ciltleridir. 5. cilt 1205-1209, 6. cilt 1208-1212, 7. cilt 1212-1219 ve 12. cilt 1236-1241 yılları arasını kapsar.

34. Or. 29930

A(bdullah) Battal, *Kazan Türkleri, Târîhî ve Siyâsî Görüşler*, Amedi Matbaası, İstanbul, 1341/1925, 248 s. Eser, "Finlandiya'da yaşayan Kazan Türklerinden bir zümre" tarafından neşredilmiştir. Eserde 26 resim, 2 de harita vardır. Kazan Türklerinin tarihi, Kazan devleti, Rus hâkimiyeti, istiklal mücadelesi, Müslümanlara karşı dinî baskı, Kazan Türklerinin edebiyatı vs. konuları içerir.

35. Or. 31096

S. Nihâd, *Türkçe ve Fransızca Ticâret Mektûbları*, birinci tab', nâşiri Yeni Şark Kütübhânesi, Marifet Matbaası, İstanbul, 1926, 237+4 s. Türkçe-Fransızca. Sonda yeni çıkan bazı eserlerin tanıtımı yapılmıştır.

36. Or. 31099

Râif Necdet, *Yeni Mektûb Numûneleri*, tâb' ve nâşiri Yeni Şark Kütübhânesi, ikinci tab', Ahmed Kâmil Matbaası, İstanbul, 1927, 215+8 s. Eserde senet, ilmühaber, arzuhâl ve çeşitli mektup türleri hakkında bilgiler ve örnekler vardır. Son kısımda yeni basılan çeşitli eserlerin tanıtımları yer almaktadır.

37. Or. 45233

Ahd-i Cedîd Ya'ni İncîl-i Şerîf, Boyacıyan Agop Matbaası, İstanbul, 1888, 636 s. Eser Yunancadan tercüme edilmiştir.

38. Or. 46676

Dîvân-ı Âşık Yûnus Emre ve Kenzü'l-Miftâh, sene 1340 H., 188 s. Kitabın ilk sayfasında muhteviyatıyla ilgili şöyle bir açıklama vardır: "*İşbu kitâb-ı mustatâbın derûnunda kutbü'l-ârifin meşâyih-i izâmdan Mevlânâ Âşık Yûnus Emre hazretlerinin dîvân-ı latîfleriyle halîfesi Âşık Yûnus hazretlerinin dîvân-ı pür-kemâlleri ve kezâlik meşâyih-i izâmdan Erzincânî Şeyh Hayyât Vehbî hazretlerinin Kenzü'l-Miftâh kitâbı hâşiyede tab' ve temsîl kılınmıştır.*".

39. Or. I 772

Ahmed Vefîk Paşa, *Lehçe-i Osmânî*, Cilt 1-2, tab'-ı cedîd, Mahmûd Beğ Matbaası, Dersaadet, 1306, 1455 s. Daha önce 2 ayrı cilt olarak basılan eserin birleştirilmiş yeni baskısıdır. Birinci cilt aslı Arapça ve Farsça olmayan, ikinci cilt ise aslı Arapça ve Farsça olan kelimeleri içerir. Aynı eser Or. 5151'de de mevcuttur.

40. Or. II 13

İbn-i Batuta, *Tuhfetü'n-Nüzzâr fî Garâibi'l-Emsâr ve Acâ'ibi'l-Esfâr Seyâhatnâme-i İbn-i Batuta*, mütercimi Dâmâd-ı Hazret-i Şehriyârî Mehmed Şerîf, Cilt 2, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1335-1337, 386+11+6 s. Üç ciltlik eserin sadece ikinci cildi mevcuttur.

41. Or. II 21

Bağdatlı Müderriszâde Mehmed Fehmî, *Târîh-i Edebiyyât-ı Arabiyye, Câhiliyye Devri*, Cilt 1, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1917, 967+8 s. Eser, dört cilttir. Mehmed Fehmî, eserin sonunda "Maksad" başlığıyla eseri hazırlama sebebinin Darülfünun Edebiyat Fakültesinde verdiği Târîh-i Edebiyyât-ı Arabiyye dersine ait notları bir araya getirmek olduğunu söyler. 1. cilt Cahiliye Devrine ayrılmıştır. Ancak eserin sonunda bazı konuların ilk cilde sığmadığı söylenerek bir "Zeyl'e ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiş, söz konusu zeylde hangi başlıkların olacağı sıralanmıştır.

42. Or. II 32

Tevârîh-i Âl-i Osmân'dan Âşıkpaşazâde Târîhi, mukâbele ve tashîh Müze-i Hümâyûn hâfız-ı kütüb muâvini Âlî Beğ, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1332 H., 20+318. Başta Âlî Beğ'in yazdığı 18 sayfalık bir "Medhal" vardır.

43. Or. II 58

Ahmed Vefik Paşa, *Lehçe-i Osmânî*, 2 Cilt (Cilt 1, 4+[1-608] s.; Cilt 2, 1+[609-1293] s., Tab'hâne-i Âmire, İstanbul, 1293/1876. Eser, Ahmed Vefik Paşa'nın 2 ciltlik meşhur sözlüğüdür. Cemiyet-i Tedrîsiyye-i Osmâniyye tarafından bastırılmıştır.

44. Or. II 97

Dîvân-ı Âşık Ömer ve Şâh İsmail Hikâyesi, Ali Râif Efendi Matbaası, Dersaadet, 1325 sene-i mâlî, 32 s. Kapakta, "Nüsha-i asliyyesinden yazılmış ve kenârında meşhûr Şâh İsmâil hikâyesi" yazılıdır. Metnin başladığı sayfada, "Şâh İsmâil ile Gülizâr hikâyesi" başlığı vardır. Eserde Âşık Ömer'le ilgili üç de resim yer alır.

45. Or. II 131

Kastamonulu Latîfi, *Tezkire-i Latîfi*, tâb' ve nâşiri Ahmed Cevdet, İkdâm Matbaası, Dersaadet, 1314, 381+11 s. Sonda, Kitâbhâne-i İkdâm'dan neşredilen eserlerle ilgili bir sayfalık malumat vardır.

46. Or. II 301

Ahmed bin Mahmûd Yüknekî, *Hibetü'l-Hakâyık*, şârihi ve nâkili Necîb Âsım, 2 Cilt (Cilt 1, 112 s.; Cilt 2, 55 s.), Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1334. Genel itibariyle *Atabetü'l-Hakâyık* olarak bilinen eserdir. Birinci kısımda eski harfli metin ve inceleme, ikinci kısımda ise orijinal metin yer alır.

47. Or. II 703

Kumrî-i Derbendî, *Kenzü'l-Mesâib*, 363 s., manzum. Eser, Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbela'da şehit edilmesini konu alır. Sondan bir miktar eksik olmalıdır.

48. Or. II 1794

Düstûrnâme-i Enverî, Devlet Matbaası, İstanbul, 1928, 121 s. Eser, 15. yüzyılda yazılmış manzum bir tarih kitabıdır. 1928'de Türk Tarih Encümeni Külliyyâtı içinde basılmıştır. Paris Millî Kütüphanesinde bulunan nüshadan Mükremin Halîl (Yınanç) tarafından istinsah edilmiştir.

49. Or. II 1870

Bügünkü Lehistan, Lehistan'ın Târîhi-İktisâdî ve Sınâî Vaziyeti, Matbaa-i Ebuzyiyâ, İstanbul, 1928, 75 s. Eser, Varşova Şark Neşriyyâtı Bürosu tarafından tertip ve neşredilmiştir.

50. Or. III 213

Mahmûd bin el-Hüseyin bin Muhammed el-Kâşgarî, *Kitâbü Dîvânü Lüğâti't-Türk*, târîh-i te'lîf 466 sene-i hicriyye, 3 Cilt (Cilt 1, 1333, 436+12 s.; Cilt 2, 1333, 319 s.; Cilt 3, 1335, 351 s.), Matbaa-i Âmire, Dârü'l-Hilâfetü'l-Aliyye, Türkçe-Arapça. Birinci cildin sonunda Kâşgarlı'nın Balasagun'u merkez alarak çizdiği ve Türklerin yaşadıkları yerleri gösteren dünya haritası vardır.

51. Or. III 399

Dîvân-ı Türkî-i Sultân Veled, câmi'i ve muhaşşisi Kastamonu mebusu Veled Çelebi, musahhihi Kilisli Muallim Rifat, birinci tab', Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1341, 132 s. Eser Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti Neşriyatından çıkmıştır.

52. Or. III 460

Sûdî, *Şerh-i Gülistân* (kenarda Şem'i, *Gülistân Şerhi*), Vezir Hanı'nda Ali Beğ Matbaası, 1293, 512 s. Başta şârih Sûdî'nin hayatı hakkında kısa bilgi, Hersekli Ârif Hikmet Bey'in şerh için Farsça 7 beyitlik övgüsü ve içerik hakkında bilgi ile esere ait izahat vardır. Sonda Abdülkadir Efendi'nin şerhin basımı için söylediği 5 beyitlik tarihi yer alır.

53. Or. III 610

Düstûr (Tertîb-i Sâni), Cilt 1, Matbaa-i Osmâniyye, Dersaâdet, 1329, 28+783 s.; Cilt 2, Matbaa-i Osmâniyye, Dersaâdet, 1330, 30+881 s.; Cilt 3, Matbaa-i Osmâniyye, Dersaâdet, 1331, 18+848 s.; Cilt 4, Matbaa-i Âmire, Dersaâdet, 1331, 34+736 s.; Cilt 5, Matbaa-i Âmire, Dersaâdet, 1332, 38+985 s.; Cilt 6, Matbaa-i Âmire, Dersaâdet, 1334, 50+1464 s.; Cilt 7, Matbaa-i Âmire, Dersaâdet, 1336, 36+847 s. Eser, Osmanlı devlet mevzuatını konu alır.

Sonuç

1919'da Doğu Dilleri Bölümü bünyesinde kürsü olarak hizmet vermeye başlayan Krakow Türkolojisi, yaklaşık yüz yıllık zaman diliminde gerek akademik çalışmalar gerekse yetiştirdiği Türkologlarla önemli mesafeler katetmiştir. Krakow'da Türkolojinin varlığı, içinde bulunduğu Doğu Araştırmaları Enstitüsüne ait kütüphanenin Türk dili, edebiyatı, tarihi ve kültürüne dair eserler açısından zenginleşmesine de vesile olmuştur. Söz konusu kütüphane, Türkologlar için olduğu kadar diğer Doğu dilleri ve kültürleriyle ilgili çalışan araştırmacılar için de önemli bir merkezdir.

Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesinde, Avrupa'nın değişik şehirlerindeki birçok kütüphanede olduğu gibi Osmanlı dönemine ait yazma ve basma eserler de mevcuttur. Buradaki yazmalar daha önce Polonya kütüphanelerindeki diğer yazmalarla birlikte tanıtılmıştır. Bu çalışma sonucunda söz konusu yazmalara, tespit edilen 2 eser daha eklenmiştir. Kütüphanede el yazmaları yanında basma eserler de vardır. Yapılan taramalar neticesinde toplam 53 adet nadir eser tespit edilmiştir. Böylece enstitü kütüphanesinde 8'i yazma 53'ü basma olmak üzere 61 adet eski harfli Türkçe eserin varlığı kayıt altına alınmıştır. Burada katalogların çok güvenilir olmadığını tekrar hatırlatmak gerekir. Zira kataloglarda görünmesine rağmen eserlerden bazıları kütüphanede bulunamamıştır. Diğer taraftan az da olsa katalogda yer almadığı hâlde tespit edilen eserler de mevcuttur. Bu sebeple kütüphanenin baştan sona elden geçirilip taranması durumunda başka yazma veya basma eserlerin tespitinin ihtimal dâhilinde olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- KAIM, Agnieszka Aysen (2006). "Varşova Üniversitesi Türkoloji Bölümü Çalışmaları", *Kanat*, S. 24, s. 6-8.
- SIEMIENIEC-GOŁAŚ, Ewa (2011). "Krakowska Turkologia-Historia, Teraźniejszość i Perspektywy.", *Orientalia Commemorativa*, Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 49-52.
- TRYJARSKI, Edward (1983). "Warsaw Turkology 1918-1978", *Oriental Studies in the Sixty Years of Independent Poland*, red. W. Tyloch, Warsaw: Polish Scientific Publishers, pp. 25-34.
- YAKAR, Halil İbrahim (2007a). "Türk Dili Araştırmalarında Polonya Türkoloji'sinin Yeri", *Kazakistan ve Türkiye'nin Ortak Kültürel Değerleri Uluslar Arası Sempozyumu, 21-23 Mayıs 2007, Bildiriler*, ed. Sebahattin Şimşir-Bedri Aydoğan, Almatı, s. 177-92.
- YAKAR, Halil İbrahim (2007b), "Doğu Dilleri Enstitüsü (Krakow)'nde Türkoloji Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 5, S. 10, s. 713-40.
- YAKAR, Halil İbrahim (2009). "Polonya Kütüphanelerinde Bulunan Türkçe El Yazmaları", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, S. 1, s. 257-73.
- ZAJĄCZKOWSKI, Włodzimierz 1983. "Turkic Studies in Cracow", *Oriental Studies in the Sixty Years of Independent Poland*, red. W. Tyloch, Warsaw: Polish Scientific Publishers, pp. 21-24.
- http://www.staff.amu.edu.pl/~othon/to_turkologii.php (15.12.2011).